

زلهیهکی دبلۆماسی و هه‌لۆیستیکی چه‌تیوو

چه‌زا چنگیانی

له چاو قه‌به‌ی قه‌یرانه‌که‌ی عیراق و (ئەمهریکا و بریتانیا) ماوه‌ی گفتوگۆکان که‌م بوون وه‌لی به‌پیز و خیرابریاربوون، ئەویش له‌به‌ر ئەوه‌ی خاوه‌ن بریار و به‌رژوه‌ندی نرخ‌ی (هه‌لی میژووی و کاتی) یان ده‌زانی. گه‌ر به‌ووردی و له‌ کرۆکه‌وه به‌ ژیری و دووچاوی دبلۆماسی زرنکه‌وه پروانینه به‌رژوه‌ندی له‌ نه‌مانی رژیمی صدام دا ئەوه کورد براوه‌ی یه‌که‌مه، بۆ ؟ له‌ به‌ر ئەوه‌ی له‌ دوا‌ی لکاندن‌ی باشوری کوردستان به‌ عیراقه‌وه هیچ رژیمی هینده‌ی صدام به‌رامبه‌ر به‌ کورد درنده‌ نه‌بووه. پۆزتیفی ئەم جه‌نگه‌ جگه‌ له‌ ده‌ستکه‌وتی رمانی سیسته‌میکی سه‌ربازی و نابووری وتیژپه‌وی ناسیونالیستی در‌ی عه‌ره‌ب. ده‌ستکه‌وتیکی تری هه‌یه ئەویش ئەوه‌یه شیوه‌ی ده‌سه‌لاتداری در‌ی له‌ ناوچه‌که‌دا خسته ژیر پرسیار و هه‌ره‌شه‌یه‌کی چاوه‌پوانه‌وه. خاوه‌ن ده‌سه‌لاته چه‌وته‌کانیش چاک خۆیان ده‌ناسن.

له‌ کیشه‌ سیاسی‌ه‌کاندا رۆلی دبلۆماسی‌ه‌تی به‌هیز له‌ رۆلی سه‌ربازه‌کانی پیشه‌وه‌ی به‌ره‌ی جه‌نگ به‌ پیزتر و پر به‌ره‌مه‌تره. هه‌رچی و ترا وه‌رچی پیش ۲۰۰۳/۰۴/۱۸ کرا رینگه‌پاککردنه‌وه‌ی رمانی رژیمی به‌عس بوو. ئەگه‌ره‌کوش صدام به‌بێ ته‌قه‌ش شاری چۆل‌کردایه ده‌بوايه (ئەمهریکا و بریتانیا) له‌ عیراقدا سه‌قامگیر ببونایه. که‌واته سیناریوی ئەم جه‌نگه زۆر له‌وه توختره که ئیستا ده‌بینری. سیاسه‌ت هاوکیشه‌یه‌که وه‌ک هاوکیشه‌ی کیمیای، (چۆن له‌ ئەنجامی لکاندن‌ی دوو توخمی کیمیاییدا توخمکیکی تر دیته بوون، ئاواش له‌ ئەنجامی لیکدان‌ی چه‌ند جه‌مسهریکی سیاسیدا)، دۆزیک‌ی نو‌ی دروست ده‌بی.

بۆ تیگه‌یشتن له‌ سیاسه‌تی ئیمرو پویستمان به :

(۱) به‌ خۆینده‌وه‌یه‌کی هوشیارانه‌ی میژوو هه‌یه.

(۲) رپوناکی خسته‌نه‌ سه‌ر ئاینده‌ی کۆمه‌لگای مرۆڤ له‌ دیدی ئیمرومانه‌وه.

له‌ نیوان خۆینده‌وه‌ی توخمی میژوو و رپوناکی توخمی ئاینده‌ خالیکی لکاو هه‌یه که‌پیده‌لین (ئیستا) و یانی ئیستای سیاسی چۆن بی‌ت. ئەوه‌ی گرفته‌کانی لا مه‌به‌ست بی‌ت و له‌یادی ماب‌ی هیشتا گولله‌یه‌ک نه‌ته‌قی بوو سه‌ربازیکی ئەمه‌ریکی و به‌ریتانی نه‌هاتبوونه خاکی کوردستان و عیراقه‌وه، کیشه‌ی نیوان ئەمه‌ریکا و تورکیای دووژمن له‌مه‌ر هاوبه‌ش بوونی سوپای تورکی له‌ ئۆپه‌راسیونی نازادی عیراقدا ته‌قیه‌وه. من پیم وایه دبلۆماسی‌ه‌تی کوردی له‌و کیشه‌یه‌دا هوشیار بوو. ده‌کرێ ئەم زرنگ بوونه‌شیان په‌یوه‌ندی به‌ ئامۆژگاری ئەمه‌ریکاوه هه‌بووبی، ئەمه‌ش شتیکی زۆر ناسی و بی‌ خه‌وشه به‌وه‌ی ئەمه‌ریکا و کورد تورکیایان گه‌یاندە ئەو ئاسته‌ی دوو‌ری له‌ هاوبه‌شی. خالی گرنگی مشتومرو بیانوی فاشیانه‌ی تورکه‌کان (شاره‌ کوردیه‌ پر پترۆله‌کانی کورد موصل و که‌رکوک) بوو. هاوبه‌ش نه‌بوونی لقه‌کانی تری ئۆپۆزسیونی عیراقی له‌مه‌ر گرفته‌ی ئەم دوو‌شاره‌ وجیه‌یشتنی بۆ کورد و ئەمه‌ریکایه‌کان سه‌ره‌که‌وتنیکی دبلۆماسی کوردی تر بوو. بۆ مرۆقی هوشیار زۆر گرنکه‌ پیداه‌گرتنی تورکیای دووژمن له‌ دوورخسته‌نه‌وه‌ی ده‌سه‌لاتی کورد له‌و دوو‌شاره‌ گرنکه‌ی کورد، رۆلی راسته‌قینه‌ی پترۆل له‌ بیناکردنی که‌سایه‌تی نه‌ته‌وه‌ی کوردا ئاشکرا ده‌کات. هۆی گۆیگرتنی ئەمه‌ریکایه‌کان له‌ داخواری کورد بۆ دوو فاکتەر ده‌گه‌ریته‌وه، (کورد خاوه‌نی ره‌سه‌نی پترۆله‌که‌یه و بی‌ کۆمه‌کی کورد ناوچه‌که و ره‌وتی به‌کار خسته‌نی ئەو کالایه‌ ئارام ناب‌ی) بۆیه ئیستامان (ئیمه‌ی کورد به‌سنگ‌ترین بۆ ئەمه‌ریکا وه‌ک له‌ تورک)

. که گرفتی شناسنامه‌ی کورد بوونی کهرکوک هاته سهر شانۆی گفتوگۆکان جوانترین و زیره‌ترین و وه‌لامی دبلۆماسیانه‌ی کوردی ئەوه بوو (کهرکوک پایته‌ختی کوردستانه) مسعود به‌رزانی ووتی. ئەم پرسته‌یه دەمی هه‌موو هه‌را شوڤینیکانی تورک و عه‌ره‌بی به‌ست. وه‌لی که رۆژی ۲۰۰۳/۰۴/۱۰ شاری کرکوک نازادکرا. ئەم پرسته‌یه پراکتیک نه‌کرا و ناشیرینترین دیمه‌ن. شه‌کانه‌وه‌ی ئالای (زه‌رد و سه‌وزی) پارتی و یه‌کییتی و نه‌بوونی ئالای کوردستان بوو. هه‌رچه‌نده هه‌ر دوو زله‌په‌زه‌که‌ی باشور له رۆژی ۲۰۰۳/۰۳/۰۲ سه‌رکردایه‌تیکی هاوبه‌شیان دروستکرد و ووتیان ده‌بی له هه‌لۆیست و گوتاری سیاسیدا یه‌کین، که‌چی رۆژی ۲۰۰۳/۰۴/۱۰ رۆژی پزگاری کهرکوک دوو هه‌لۆیست و دوو گوتاری جیا‌بوون. راسته ئەوه‌ی ده‌گاته زمانی میدیا هه‌مووشتیکی سیاسی نیه. نه‌ک یه‌کییتی و پارتی هه‌یج ده‌سه‌لاتیکی سیاسی هه‌گبه‌که‌ی بۆ میدیا هه‌لناریژی، بۆیه ده‌کری په‌یمانیکی نه‌ینی له نیوان ئەمه‌ریکا و یه‌کییتی و پارتیدا له سهر شاری موصل و کهرکوک هه‌بی، وه‌لی ده‌بی یه‌کییتی و پارتی یش تاکتیکی خۆیان بۆ چاره‌نووسی ئەم دووشاره هه‌بیت. ئەگه‌ر به‌راستی به شاری کوردی بزانه و ریز و سۆزبان بۆی هه‌بی، نه‌یان بوو. ده‌زانه کشانه‌وه‌ی هیزی پيشمه‌رگه له‌و دوو شاره‌دا فشار بوو. خۆ ده‌توانرا یه‌کییتی و پارتی به شیوه‌یه‌ک شناسنامه‌ی کوردایه‌تی ئەو دووشار بپاریزن که نه‌یاره‌که تورکیای دووژمن له‌و تاکتیکه‌ تینه‌گات یان بۆاری بۆ مسۆگه‌ر نه‌بی، ئەویش به هاندانی گه‌رانه‌وه‌ی به شه‌پۆلی دانیشتوانی ره‌سه‌نی ئەو دوو شاره. له یه‌که‌م ساتی پزگار‌بوونیدا. یان که ووترا کهرکوک پایته‌ختی کوردستانه (ده‌بوايه له ساته‌وه‌ختی رزگاری ئەو شاره‌دا و له پيش پيشمه‌رگه و خه‌لکانی ئاواره‌یه‌وه). گشت ئەندامانی په‌رله‌مانی کوردستان جانتاکانیان کۆبک‌ردایه‌ته‌وه خانووی پارێزگای کهرکوکیان وه‌ک بینای په‌رله‌مانی کوردستان بناسیایه. پیموایه دوژمنه‌که‌مان تورکیا به‌م هه‌لۆیسته لال ده‌بوو. چونکه تورکیای د‌رنده له‌سه‌ر هیزی پيشمه‌رگه و‌رکی گرتبوو نه‌ک هیزیکی مۆدیرن و هاوچه‌رخ، چ هه‌لیک له‌م هه‌له زيرينتره !!! هیشتا نه‌چوه بچی میژوو چاوه‌رپی هه‌نگاوی کوردانه‌ی (پارتی و یه‌کییتی) و گۆیزانه‌وه‌ی خیرای ده‌سه‌لاتی مۆدیرنی کوردی (په‌رله‌مان) بۆ پایته‌ختی کوردستان شاری ئالتونی کورد کهرکوک ده‌کا. گه‌ر ئەم هه‌نگاوه بیین، ئەوه ده‌بیته زله‌یه‌کی دبلۆماسی و له پرووی فاشی تورکی د‌دری و نه‌کردنیشی هه‌لۆیستیکی چه‌قیوو.

تیبینی کوردستان نیت:

ئەم نووسینه د‌ه‌ربینی بیروبوچونی خاوه‌نه‌که‌یه‌تی، کوردستان نیت له‌ناوه‌پۆکه‌که‌ی به‌رپرسیار نییه .